

Müellif: Ömer Nasuhi Bilmen

Dergi: İslâmın Nuru

Tarih: Aralık 1951

Cenâb-ı Hakk'ın bütün ef'âl-i ilâhiyesi birtakım hikemi ve mesâlihi mütezammındır. Masnûat-ı ilâhiye arasında abes yere yaratılmış bir şey mevcut değildir. Hayır ve şer suretinde tecelli eden her şey Hakk'ındır. Kâffesi Allahu Teâlâ'nın kaza ve kaderine tabi birer hikmet ve maslahatı hâvidir. Çünkü Cenâb-ı Hak, ilim ve hikmetle muttasıf, halikiyetinde müteferittir.

Allah Teâlâ Hazretleri bir Hâlik-i Alîm ve Hakîm olduğundan elbette O'nun bilcümle efâl-i ilahiyesi bir nice hikmetleri, maslahatları muhtevindir. Hikem ve mesâlih denilen şeyler nizam-ı aleme, menâfi-i halâika müteallik umûr demektir. Ef'âl-i ilahiye ise şüphe yok ki bunlardan hâlî değildir. Şu kadar var ki bazı ef'âl-i ilahiyedeki hikem ve mesâlih bize karşı kemal ile münkeşif olmadığından biz bunları lâyük-ı vecihle idrak edemeyiz.

Beşeriyet için hall-i müşkil şeylerden biri de hayır ve şer meselesidir. Bu mühim mesele öteden beri beşeriyetin zihnini işgal etmiştir. Kâinatta hayır (iyilik) mevcut olduğu gibi şer (kötülük) de mevcuttur. Hayır denilen şeylerin hâliki şüphe yok ki Feyyâz-ı Hakîm Hazretleridir. Ya şer denilen şeyleri halk eden kimdir? Acaba şerri halk etmek Erhamu'r-râhimîn olan Allahu Azimuşşan'a layık mıdır? İşte bu düşünce, muhtelif mezâhib-i diniyye ve mesâlik-i felsefiyenin vücuduna sebep olmuştur.

Birçok kimseler Cenâb-ı Hakk'ı "Şerrin hâliki değildir" diye tenzihe çalışırken vâdi-i şirke düşmüş; birçok kimseler de bu yüzden ulûhiyeti inkâr edecek kadar bir hamâkate düşer olmuştur. Mâhâza ukûl-i selime erbâbı asla tereddüt etmez ki hayır ve şer suretinde tecelli eden her şey Hakk'tandır; her ikisini de halk eden Vâhid-i Hakîm Hazretleridir. Eğer alemde zuhur eden bir kısım şerlerin, musibetlerin Hâliki Allah Teâlâ Hazretlerinden başkası olsa idi, Cenâb-ı Allah'ın hâlikiyeti mahdud ve bu fenalıklar kendi iradesinin hilafına vuku bulacağından Zât-ı Rubûbiyeti hâşâ acz ile muttasıf olmak îcâb ederdi. Halbuki Zât-ı Bârî bu gibi nâkisalardan münezzehtir. Mamâfîh şerrin Hakk'tan olması şerrin hak olmasını müstelzim değildir. Cenâb-ı Hakk'ın şerre rızası yoktur. Şerri iktisâb etmek meşru olamaz.

Cenâb-ı Allah Hakîmdir. Allâmu'l-ğuyûbdur. Şerri bir nice hikmetlere müstenit olduğundan asla kabîh değildir. Fakat âkıbet-i umuru müdrük olmayan biz gafil insanlar için şer denilen şeyleri kesbetmek kabîh ve mesuliyeti müstelzimidir.

Cenâb-ı Hak li-hikmetin şerri yaratmıştır. Fakat bundan tevekkî edebilmek için insanlara bir kâbiliyet-i fitriye, bir hassa-i ruhiye de ihsan buyurmuştur. Bir insan hâiz olduğu bu kuvvet ve istidat sayesinde kendisini şerden menetmezse elbet de mesul olur.

İçinde yaşadığımız bu alem-i beşeriyet, bir dâr-ı imtihandır. İnsan bu alemde iktisâb edeceği kemalat ve nekâise göre diğer bir alemde ya ebediyen saadete nail veya ebedi bir nikbete giriftâr olacaktır. Binaberin bu cihân-ı imtihanda şer namına hiçbir şeyin mevcut olmaması gâye-i hilkatle kâbil-i telif olamaz.

Şu da kâbil-i inkâr değildir ki bize karşı şer suretinde tezahür eden şeyler alelumum alem-i uzviyete mahsus gibidir. Mesela: Alem-i beşeriyette birtakım muhâl intizâm-ı hâlâta tesadüf olunuyor. Zavallı beşeriyet. Birçok fecialara, kederlere maruz kalıyor. Birçok ihtiyâcât ile pençeleşiyor, daima mücadelât-ı hayâtiyede bulunuyor. Fakat alem-i gayr-i uzvîde şerrin mevcudiyetine kâil olmak pek o kadar doğru olmaz. Kâinat-ı gayr-ı uzviyede pek mükemmel bir ahenk ve intizam meşhûr olmaktadır. Bu ahenk ve intizamı hiçbir şey ihlal etmemektedir.

Bazı erbab-ı dalalet der ki: Alemde bir kısım muzır, faideden hâlî şeyler mevcut bulunmaktadır. Birçok feci hadiseler zuhura gelmektedir. Bunların hiçbirinde bir hikmet görünmüyor. Binaenaleyh alem-i kevn-i fesat -hâşâ- bir Hâlik-i Hakîm'in eser-i kudreti değildir.

Ne batıl itikat! Gafiller bilmiyorlar ki ukûl-i beşeriyet her şeyin, her hadisenin künhünü, hikmetini tamam ile idrak etmek kabiliyetinden mahrumdur. Kâinatta mütevellî olan milyonlarca hikem ve mesalihin bedâi' ve mehâsinin vücudunu görmeyip de nekâisten addettikleri bazı şeylerin mevcudiyetini, inkâr-ı hâlîka delil ittihaz etmeleri ne kadar acınacak bir haldir.

Bir zamanlar faideden hâlî zannedilen birtakım mevâddın bilahare fûnûnun terakkiyatı sayesinde pek büyük faydeleri, hassaları hâiz bulunduğu keşfedilmemiş midir? Acaba gördüğümüz noksanların mâverasında bir gaye-i kemal yok mudur? Ne için bu ciheti

mülâhaza etmiyoruz? Bu cihan-ı beşeriyet kemali ancak şu gördüğümüz vecihle bir mecmua-i hayır ve şer olması halidir.

Bazı mevâdd-ı semmiyenin sair ecza-i tıbbiye ile imtizacından pek nafi' muâlecât vücuda geldiği gibi şer suretinde görülen bazı şuûnun vücudu ile de diğer şuûnât ile bir kül teşkil ederek kim bilir ne kadar mesalih-i kevnîyenin tecellisine hadim bulunmaktadır. Mamafih eşyanın mahiyeti ezdadın vücudu ile münkeşif olur. Birtakım emrâz ve ektârın vücududur ki bize sıhhat ve saadetin kıymetini anlatıyor. Bir kısım mesâlib ve mezâhimin vücududur ki beşeriyetin incilâ-i fikrine, i'tilâ-i şanına sebep oluyor. Birtakım şerlerin vücududur ki beşeriyet bunlardan masun olup hayra nail olmak için Hâlik-i Azimuşşan'a iltica ediyor, havf ile reca beyninde bulunuyor, bu suretle de rubûbiyet ve ubudiyet âsârı tezâhür etmiş oluyor.

Birçok şeyler de vardır ki biz bunların esrar ve ledünniyâtına infâz-ı nazar edemediğimiz cihetle bunları şer telakki ederiz. Halbuki bunların neticesinde bir nice hafi hikmetler, azim faideler tezahür ederek kemâlât-ı ilahiyeye delil olur.

Hele hoşumuza gitmeyen, şer suretinde nümâyân olan birtakım şeylerin esbâb-ı evveliyesini neden düşünmüyoruz? Birçok hayati, içtimai, nakîseler vardır ki bunların vücuduna, insanların kendileri bilerek-bilmeyerek sebebiyet vermişlerdir. Artık biz kendi irade ve ihtiyarımızı sû-i isti'mal edip de kâinattaki kavânîn-i ilahiyeye muhalif hareket ederek kendi elimizle ihzâr ettiğimiz fenalıklardan dolayı azametgâh-ı ilahiyeye karşı nasıl zebandırızlık edebiliriz?

Link : <https://katalog.idp.org.tr/pdf/2069/3856>